

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษารวบรวม ลักษณะ เฉพาะทางด้านเสียงของภาษาลาวใน
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ดังนี้คือ

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภาษาชนกลุ่มน้อยในประเทศ ภาษาไทยถิ่น
ต่าง ๆ และภาษาอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในตระกูลไท ที่มีผู้วิจัยไว้แล้ว เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย

2. ศึกษาหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประวัติการอพยพ และการตั้งถิ่นฐาน
ของลาวกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ลาวโซ่ง ลาวครั่ง ลาวใต้ และ
ลาวเวียง โดยศึกษาจากเอกสารและคำบอกเล่าของผู้สูงอายุของลาวแต่ละกลุ่ม

3. เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

3.1 ใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ขออนุญาตทางอำเภอทั้ง 6 อำเภอ ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่
อำเภอเมือง อำเภอกำแพงแสน อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และ
อำเภอสสามพราน เพื่อขอความร่วมมือจากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน กรอกแบบสอบถาม
(ดูภาคผนวก ข) ในระหว่างที่มีการประชุมประจำเดือนของกำนันและผู้ใหญ่บ้านของแต่ละ
อำเภอ เพื่อสำรวจชื่อหมู่บ้านและชื่อภาษาลาวที่ใช้ในแต่ละท้องถิ่น ผลจากการสำรวจ
ทำให้ทราบการกระจายของลาวกลุ่มต่าง ๆ ทั่วจังหวัดนครปฐม ซึ่งอำนวยความสะดวกใน

การเขียนแผนที่ประกอบการวิจัยนี้ และอาจมีประโยชน์ต่อการวิจัยอื่น ๆ ในอนาคตด้วย (ดูหน้า 17 และภาคผนวก ค.)

3.2 การสำรวจหมู่บ้านลาวและการคัดเลือกผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยได้ออกสำรวจหมู่บ้านเฉพาะในเขตอำเภอเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การวิจัยโดยตรง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม ในข้อ 1. และเพื่อศึกษารายละเอียดอื่น ๆ เพิ่มเติม ในการสำรวจนี้ได้คัดเลือกหมู่บ้าน และผู้บอกภาษาที่เหมาะสมที่จะใช้ในการวิจัย โดยอาศัยหลักเกณฑ์ ดังนี้

3.2.1 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกหมู่บ้าน

3.2.1.1 ระยะทาง

หมู่บ้านของลาวต่างกลุ่มกันอยู่ห่างกันพอสมควร เพื่อหลีกเลี่ยงการกลมกลืนทางภาษา

3.2.1.2 ลักษณะการใช้ภาษาของประชากร

ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นลาวกลุ่มเดียวกัน และยังคงใช้ภาษาเดียวกันในการติดต่อสื่อสารกันทั้งในครัวเรือนและในหมู่บ้าน

3.2.1.3 การคมนาคมติดต่อ

หมู่บ้านที่คัดเลือก เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญหรือศูนย์กลางของอำเภอเมืองพอสมควร การไปมาติดต่อกับท้องถิ่นอื่นไม่ค่อยสะดวกนัก เพื่อว่าผู้ใช้ภาษาลาวแต่ละหมู่บ้านยังคงสามารถรักษาภาษาเดิมของตนเอาไว้ได้มากที่สุด นั่นคือ ภาษายังไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เนื่องจากอิทธิพลของภาษาอื่น

3.2.2 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บอกภาษา

3.2.2.1 อายุ

ผู้บอกภาษามีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี และไม่เกิน 70 ปี เพราะถือว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุมาก สามารถรักษาภาษาเดิมไว้ได้มากกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย

3.2.2.2 เพศ

ในการวิจัยนี้ใช้ผู้บอกภาษาที่เป็นหญิงเป็นหลัก

เพราะผู้บอกภาษาที่เป็นหญิงอยู่กับบ้านมากกว่าผู้บอกภาษาที่เป็นชาย ทำให้โอกาสที่ภาษาจะเปลี่ยนแปลงไปมีน้อยกว่า

3.2.2.3 การตั้งถิ่นฐาน

ผู้บอกภาษาทุกคนเป็นผู้ที่เกิดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องถิ่นนั้นจนถึงปัจจุบัน

3.2.2.4 อาชีพ

ผู้บอกภาษาทุกคนมีอาชีพทำนา ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ต้องเดินทางหรือติดต่อกับคนในถิ่นอื่นบ่อย ๆ อันจะทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย

3.2.2.5 ความสามารถในการใช้ภาษา

ผู้บอกภาษาทุกคนสามารถใช้ภาษาที่วิจัยได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และใช้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน มีอวัยวะในการออกเสียงอยู่ในสภาพครบสมบูรณ์และคุณภาพของเสียงชัดเจนดี

3.2.2.6 คุณสมบัติอื่น ๆ

ผู้บอกภาษาที่ใช้ในการวิจัยเป็นคนคล่องแคล่วกล้า มีไหวพริบ สนใจและเต็มใจให้ความร่วมมือด้วยดีโดยตลอด และมีสุขภาพดี

4. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

เมื่อได้คัดเลือกหมู่บ้านและผู้บอกภาษาที่เหมาะสมแล้ว จึงเริ่มเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยแบ่งระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.1 ระยะที่หนึ่ง คือ ระยะตั้งแต่กลางเดือนธันวาคม 2521 ถึงกลางเดือนมกราคม 2522 รวมเวลาประมาณ 1 เดือน เป็นระยะที่ไปติดต่อทำความคุ้นเคยกับผู้บอกภาษาที่คัดเลือกไว้ทั้งหมด ทดลองบันทึกเสียงของแต่ละคน เพื่อคัดเลือกผู้บอกภาษาที่ดีที่สุดซึ่งจะใช้เป็นหลักในการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของลาวแต่ละกลุ่มจากผู้สูงอายุในหมู่บ้าน และนัดหมายวันเวลาที่จะไปเก็บข้อมูลครั้งต่อไป

4.2 ระยะที่สอง คือ ระยะตั้งแต่กลางเดือนมกราคม 2522 ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2522 รวมเวลาประมาณ 3 สัปดาห์ ระยะนี้เป็นระยะที่เริ่มสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาลาวโซ่ง ซึ่งเป็นภาษาแรกที่เก็บข้อมูล ในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้เก็บภาษาเดียวจนเสร็จจึงเริ่มเก็บภาษาอื่นต่อไปเพื่อมิให้เกิดความสับสนในการบันทึกข้อมูล ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณวันละ 3 - 4 ชั่วโมง สัปดาห์ละไม่เกิน 3 ครั้ง โดยเก็บข้อมูล 1 วัน เว้น 1 หรือ 2 วัน เพื่อจะได้ไม่รบกวนเวลา ประกอบภาระกิจของผู้บอกภาษามากเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้บอกภาษาแต่ละคนมีงานประจำวันมากพอควร

หลังจากระยะที่สอง ต้องทิ้งระยะเวลาเก็บข้อมูลไปประมาณเดือนเศษ เนื่องจากเป็นฤดูเก็บเกี่ยวข้าว และผู้บอกภาษาทุกคนมีอาชีพทำนา

4.3 ระยะที่สาม คือ ระยะตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคม 2522 ถึงต้นเดือนพฤษภาคม 2522 รวมเวลาประมาณ 2 เดือน ระยะนี้เป็นการเก็บข้อมูลต่อจากระยะที่สอง และตรวจสอบข้อมูลกับผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ

สรุปจำนวนครั้งที่ออกเก็บข้อมูลภาคสนามแต่ละภาษาได้ดังนี้

ลาวโซ่ง	13	ครั้ง
ลาวครั่ง	9	ครั้ง
ลาวใต้	11	ครั้ง
ลาวเวียง	9	ครั้ง

นอกจากระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ในกรณีที่มีข้อมูลใดที่สงสัยหรือ เป็นปัญหา ก็ไปสอบถามเพิ่มเติมจากผู้บอกภาษาเป็นครั้งคราว

ประวัติของผู้บอกภาษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ผู้บอกภาษา ภาษาละ 3 - 4 คน โดยเลือกผู้บอกภาษาที่ดีที่สุดของแต่ละภาษาไว้เป็นหลักในการให้ข้อมูล 1 คน ผู้บอกภาษาที่เลือกไว้เป็นหลัก คือ ผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในรายชื่อผู้บอกภาษาแต่ละภาษา ส่วนผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ใช้สำหรับตรวจสอบข้อมูล นอกจากนี้บางครั้งจำเป็นต้องตรวจสอบกับคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านด้วย เพื่อความ

ถูกต้องของข้อมูล

1. ผู้บอกภาษาลาวโซ่ง

1.1 นางยา กูแบ่ง อายุ 70 ปี เกิดที่บ้านสะแกราย หมู่ที่ 9 (ชาวบ้านเรียกว่าบ้านตากแดด เนื่องจากอยู่ใกล้วัดตากแดด) ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

1.2 นางคำ หุมสุข อายุ 63 ปี เกิดที่บ้านสะแกราย หมู่ที่ 9 ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

1.3 นางแป แ่งแหมม อายุ 48 ปี เกิดที่บ้านดอนขนาด หมู่ที่ 7 ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

1.4 นายสุข กูแบ่ง อายุ 65 ปี เกิดที่บ้านสะแกราย หมู่ที่ 9 ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

2. ผู้บอกภาษาลาวครั่ง

2.1 นางสี ชื่นชม อายุ 64 ปี เกิดที่บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 2 ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

2.2 นางประหยัด พันธุ์แจ่ม อายุ 41 ปี เกิดที่บ้านนา หมู่ที่ 1 ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

2.3 นายเงิน สุดใจ อายุ 58 ปี เกิดที่บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 2 ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

3. ผู้บอกภาษาลาวใต้

3.1 นางชู ม่วงเทศ อายุ 61 ปี เกิดที่บ้านเหมือ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

3.2 นางหนู แก้วกลม อายุ 53 ปี เกิดที่บ้านเหมือ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

3.3 นางเทียน ทองลุน อายุ 56 ปี เกิดที่บ้านหนองเสือ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

3.4 นายเสียม ม่วงเทศ อายุ 64 ปี เกิดที่บ้านเหมือ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

4. ผู้บอกภาษาลาวเวียง

4.1 นางขาง โพธิ์อุ่น อายุ 60 ปี เกิดที่บ้านทุ่งแฝก หมู่ที่ 1 ตำบลสวนป่า อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

4.2 นางแกม พันธุ์แจ่ม อายุ 55 ปี เกิดที่บ้านทุ่งแฝก หมู่ที่ 1 ตำบลสวนป่า อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

4.3 นายอินทร์ ใจชื่น อายุ 65 ปี เกิดที่บ้านหนองควายตาย หมู่ที่ 4 ตำบลสวนป่า อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

4.4 นายบัง สุธมแดง อายุ 63 ปี เกิดที่บ้านทุ่งแฝก หมู่ที่ 1 ตำบลสวนป่า อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อาชีพทำนา

เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

1. รายการคำ

ใช้รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลภาษาตระกูลไทยของ ศาสตราจารย์ วิลเลียม เจ. เกดนี (William J. Gedney) ซึ่งจัดพิมพ์เผยแพร่โดยโครงการวิจัยภาษาไทย และภาษาพื้นเมืองถิ่นต่าง ๆ (ILTRP) เป็นหลัก กับได้ค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติม รวมจำนวนคำที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 1250 คำ แต่หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ได้ตัดคำที่ไม่เกี่ยวข้องของกับภาษาไทยสายตะวันตกเฉียงใต้ทิ้งไป คงเหลือคำที่เลือกมาใช้ทั้งหมด 948 คำ (ดูภาคผนวก ก.)

2. อุปกรณ์ประกอบการเก็บข้อมูล

ใช้อุปกรณ์ที่เป็นของจริง และภาพประกอบต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้บอกภาษาเข้าใจความหมายของคำที่ต้องการจะถามได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. สัญลักษณ์เสียง (Phonetic symbols)

ในการจดบันทึกเสียงที่ได้ยินจากผู้ออกภาษา ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ของ I.P.A. (International Phonetic Association) ประกอบกับของ ศาสตราจารย์ วิลเลียม เจ. เกดนี เป็นหลัก และได้ดัดแปลงสัญลักษณ์บางตัวเพื่อความ สะดวกในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ สัญลักษณ์ที่ใช้มีดังต่อไปนี้

3.1 สัญลักษณ์แทนเสียงวรรณยุกต์

3.1.1 ใช้หมายเลขแทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

หมายเลขที่ใช้มีดังนี้

- ว.1 แทนเสียงวรรณยุกต์ที่หนึ่ง
- ว.2 แทนเสียงวรรณยุกต์ที่สอง
- ว.3 แทนเสียงวรรณยุกต์ที่สาม
- ว.4 แทนเสียงวรรณยุกต์ที่สี่
- ว.5 แทนเสียงวรรณยุกต์ที่ห้า
- ว.6 แทนเสียงวรรณยุกต์ที่หก

วรรณยุกต์หมายเลขเดียวกันแต่ต่างภาษากัน ไม่จำเป็นต้อง มีลักษณะทางสัทศาสตร์เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการอธิบายลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ ในแต่ละภาษาที่ใช้ในการวิจัย

3.1.2 ใช้สัญลักษณ์แทนลักษณะของเสียงวรรณยุกต์

3.1.2.1 เส้นแสดงลักษณะของเสียงวรรณยุกต์

(tone letter หรือ tone stick) ใช้ในการเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ ของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงในแต่ละภาษา (ดูคำอธิบายบทที่ 3 วรรณยุกต์ หน้า 46-47)

3.1.2.2 ตัวเลขแสดงระดับขึ้น-ลงของเสียงวรรณยุกต์

อาจจะประกอบด้วยเลข 2 ตัว หรือ 3 ตัว โดยตัวเลขตัวแรกแสดงถึงจุดเริ่มต้นของ เสียงวรรณยุกต์ และตัวเลขตัวสุดท้ายแสดงถึงจุดสุดท้ายของเสียงวรรณยุกต์ ส่วนเลข ตัวกลางแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสุดท้าย (ดูคำอธิบายบทที่ 3 วรรณยุกต์ หน้า 47-48)

3.2 สัญลักษณ์แทนเสียงพยัญชนะ

p (ป) ¹	แทนเสียงพยัญชนะกัทหรือระเบิด ² เกิดที่ริม ฝปากทั้งสอง ไม่ก้อง ไม่มีลม [p]
ph (ผ-, พ-, ภ-)	แทนเสียงพยัญชนะระเบิด เกิดที่ริมฝปาก ทั้งสอง ไม่ก้อง มีลม [p ^h]
b (บ-)	แทนเสียงพยัญชนะระเบิด เกิดที่ริมฝปาก ทั้งสอง ก้อง ไม่มีลม [b]
t (ต)	แทนเสียงพยัญชนะกัทหรือระเบิด เกิดที่ ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก [t] หรือปลายลิ้น กับฟัน [t̪] ³ ไม่ก้อง ไม่มีลม
th (ถ-, ท-)	แทนเสียงพยัญชนะระเบิด เกิดที่ปลายลิ้น กับปุ่มเหงือก [t ^h] หรือปลายลิ้นกับฟัน [t̪ ^h] ไม่ก้อง มีลม
d (ด-)	แทนเสียงพยัญชนะระเบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับ ปุ่มเหงือก [d] หรือปลายลิ้นกับฟัน [d̪] ก้อง ไม่มีลม
k (ก)	แทนเสียงพยัญชนะกัทหรือระเบิด เกิดที่ลิ้น ส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม่ก้อง ไม่มีลม [k]
kh (ข-, ค-, ฉ-)	แทนเสียงพยัญชนะระเบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลัง กับเพดานอ่อน ไม่ก้อง มีลม [k ^h]

¹ ตัวอักษรในวงเล็บ คือ ตัวอักษรซึ่งใช้ในการเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน

² p, t, k และ ? เมื่อเป็นพยัญชนะต้น เรียกว่า พยัญชนะระเบิด แต่ถ้าเป็น
พยัญชนะท้าย เรียกว่า พยัญชนะกัท

³ t, t^h, d บางครั้งผู้บอภาษาออกเสียงเป็น t̪, t̪^h, d̪

- ? (อ) แทนเสียงพยัญชนะระเบิด เกิดที่ช่องเส้นเสียง
ไม่ก้อง ไม่มีลม [ʔ]
- c (จ-) แทนเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก เกิดระหว่าง
ลิ้นส่วนหน้ากับเพดานแข็งส่วนหน้า ไม่ก้อง
ไม่มีลม [tɕ]
- ch (ฉ-, ช-) แทนเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก เกิดระหว่าง
ลิ้นส่วนหน้ากับเพดานแข็งส่วนหน้า ไม่ก้อง
มีลม [tɕ^h]
- f (ฝ-, ฟ-) แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่าง
ฟันบนกับริมฝีปากล่าง ไม่ก้อง [f]
- s (ส-, ซ-) แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่าง
ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ไม่ก้อง [s]
- h (ห-) แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่าง
ช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง [h]
- m (ม-, ม) แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง
ก้อง [m]
- n (น-, น) แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ปลายลิ้นกับ
ปุ่มเหงือก ก้อง [n]
- ɲ (ญ-, หย-,
ญ-, ย-) แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ลิ้นส่วนกลางกับ
เพดานแข็ง ก้อง [ɲ]
- ŋ (ง-, ง) แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับ
เพดานอ่อน ก้อง [ŋ]
- l (ล-, ล-) แทนเสียงพยัญชนะข้างลิ้น เกิดที่ปลายลิ้นกับ
ปุ่มเหงือก ก้อง [l]

r (ทร-, ร-)	แทนเสียงพยัญชนะต้นรัว เกิดที่ปลายลิ้นกับ ปุ่มเหงือก ก้อง [r] ¹
w (ทว-, ว-)	แทนเสียงพยัญชนะกึ่งสระ เกิดที่ริมฝีปากและ เพดานอ่อน ก้อง [w]
j (หญ-, หย-, ญ-, ย-)	แทนเสียงพยัญชนะกึ่งสระ เกิดที่ลิ้นส่วนกลาง กับเพดานแข็ง ก้อง [j]

3.3 สัญลักษณ์แทนเสียงสระ

3.3.1 สระเดี่ยว

i (อิ)	แทนเสียงสระสั้น หน้า สูง ไม่ท่อนิมิตปาก [i]
i: (อี)	แทนเสียงสระยาว หน้า สูง ไม่ท่อนิมิตปาก [i:]
e (เอะ)	แทนเสียงสระสั้น หน้า กึ่ง-สูง ไม่ท่อนิมิตปาก [e ^ʏ]
e: (เอ)	แทนเสียงสระยาว หน้า กึ่ง-สูง ไม่ท่อนิมิตปาก [e ^ʏ]
ɛ (แอะ)	แทนเสียงสระสั้น หน้า กึ่ง-ต่ำ ไม่ท่อนิมิตปาก [ɛ ^ʏ]
ɛ: (แเอ)	แทนเสียงสระยาว หน้า กึ่ง-ต่ำ ไม่ท่อนิมิตปาก [ɛ:ː ^ʏ]
a (อะ)	แทนเสียงสระสั้น กลาง ต่ำ ไม่ท่อนิมิตปาก [a]
a: (อา)	แทนเสียงสระยาว กลาง ต่ำ ไม่ท่อนิมิตปาก [a:]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัญลักษณ์แทนเสียงพยัญชนะ ch และ r ไม่มีใช้ในภาษาลาวกลุ่มใด ๆ ที่วิจัย
แต่ใช้แทนเสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐานในการเปรียบเทียบลักษณะของเสียงกับ
ภาษาลาวกลุ่มต่าง ๆ

ม (อึ) ¹	แทนเสียงสระสั้น หลัง สูง ไม่ท่อนิมฝีปาก [m]
มะ (อ้อ)	แทนเสียงสระยาว หลัง สูง ไม่ท่อนิมฝีปาก [mə:]
ย (เออะ)	แทนเสียงสระสั้น หลัง กึ่ง-สูง ไม่ท่อนิมฝีปาก [y ^v]
ยะ (เออ)	แทนเสียงสระยาว หลัง กึ่ง-สูง ไม่ท่อนิมฝีปาก [yə ^v]
น (อู)	แทนเสียงสระสั้น หลัง สูง ท่อนิมฝีปาก [n]
นะ (อุ)	แทนเสียงสระยาว หลัง สูง ท่อนิมฝีปาก [nə:]
อ (โอะ)	แทนเสียงสระสั้น หลัง กึ่ง-สูง ท่อนิมฝีปาก [o ^v]
อะ (โอ)	แทนเสียงสระยาว หลัง กึ่ง-สูง ท่อนิมฝีปาก [o: ^v]
อ (เออะ)	แทนเสียงสระสั้น หลัง กึ่ง-ต่ำ ท่อนิมฝีปาก [ɔ ^v]
อะ (ออ)	แทนเสียงสระยาว หลัง กึ่ง-ต่ำ ท่อนิมฝีปาก [ɔ: ^v]

¹บางแห่งจัดสระ ม, มะ, ย และ ยะ เป็นสระกลาง เช่นเดียวกับสระ a และ a: แต่ในที่นี้จัดตามลักษณะของเสียงสระทั้งสองซึ่งเกิดที่เดี่ยวหรือใกล้เคียงกับสระ หลัง คือสระ n, นะ, อ และ อะ ตามลำดับ เหตุผลในการจัดดังกล่าวได้จากผลการวิเคราะห์ของ

Eugenie J.A. Henderson, "Phonetic Description and Phonological Function : Some Reflections upon Back Unrounded Vowels in Thai, Khmer and Vietnamese," in Studies in Tai Linguistics in Honor of William J. Gedney, edited by Jimmy G. Harris and James R. Chamberlain (Bangkok : CIEL, 1975), pp. 259 - 268.

3.3.2 สระประสมสองเสียง

สระประสมสองเสียง แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

3.3.2.1 สระประสมสองเสียงที่ลงท้ายด้วย [i] และ [u]

ไม่มีพยัญชนะตามหลังอีก¹ ใช้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

ai	(อัย)	แทนเสียงสระประสม	[ai]
a:i	(อาย)	แทนเสียงสระประสม	[a:i]
ui	(อุย)	แทนเสียงสระประสม	[ui]
oi	(โอย)	แทนเสียงสระประสม	[o:i]
o:i	(ออย)	แทนเสียงสระประสม	[o:i]
ɤi	(เอย)	แทนเสียงสระประสม	[ɤ:i]
au	(เอา)	แทนเสียงสระประสม	[au]
a:u	(อาว)	แทนเสียงสระประสม	[a:u]
iu	(อิ้ว)	แทนเสียงสระประสม	[iu]
eu	(เอว)	แทนเสียงสระประสม	[e:u]
ɛu	(แเอว)	แทนเสียงสระประสม	[ɛ:u]

¹ นักภาษาศาสตร์บางท่านวิเคราะห์ให้สระประสมสองเสียง เป็นสระเดี่ยว ตามด้วยพยัญชนะ (V + C) โดยถือว่า -i เป็นพยัญชนะกึ่งสระ -j หรือ -y และ -u เป็นพยัญชนะกึ่งสระ -w ผู้วิเคราะห์แนวนี้ ได้แก่ แมรี แฮส (Mary Hass), วิลเลียม เจ. เกดนี (William J. Gedney), เจย์และโดโรธี ฟิปปีงเจอร์ (Jay and Dorothy Fippinger) แต่ในที่นี้วิเคราะห์ให้เป็นสระประสมสองเสียง เช่นเดียวกับของศาสตราจารย์ ฟัง ไกว ลี (Fang Kuei Li)

Fang Kuei Li, A Handbook of Comparative Tai, pp. 285 - 296.

3.3.2.2 สระประสมสองเสียงที่ลงท้ายด้วย [a]

มีพยัญชนะตามหลังได้อีก ใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

ia (เอีย) แทนเสียงสระประสม [ia]
และ [i:a]

wa (เอือ) แทนเสียงสระประสม [wa]
และ [w:a]

ua (อัว) แทนเสียงสระประสม [ua]
และ [u:a]

3.3.2.3 สระประสมสองเสียงที่ลงท้ายด้วย [w]

ไม่เคยมีพยัญชนะตามหลัง ใช้สัญลักษณ์

aw แทนเสียงสระประสม [aw]

3.3.3 สระประสมสามเสียง ไม่มีพยัญชนะตามหลัง¹ ใช้สัญลักษณ์

ดังต่อไปนี้

iau (เอียว) แทนเสียงสระประสม [iau]

wai (เอือย) แทนเสียงสระประสม [wai]

uai (อวย) แทนเสียงสระประสม [uai]

¹นักภาษาศาสตร์วิเคราะห์ให้สระประสมสองเสียง เป็นสระเดี่ยวตามด้วยพยัญชนะ จะวิเคราะห์ให้สระประสมสามเสียง เป็นสระประสม (สองเสียง) ตามด้วยพยัญชนะท้าย เช่นเดียวกัน โดยถือว่า -i เป็นพยัญชนะกึ่งสระ -j หรือ -y และ -u เป็นพยัญชนะกึ่งสระ -w ดังนั้น

$$iau = ia + w$$

$$wai = wa + j \text{ หรือ } wa + y$$

$$uai = ua + j \text{ หรือ } ua + y$$

3.4 สัญลักษณ์อื่น ๆ

[] ใช้กำกับสัทอักษรที่ใช้แทนเสียง เช่น [k], [a:], [kha:^l]

เป็นต้น

~ ใช้กำกับบนสัทอักษร เพื่อแสดงว่าเป็นเสียงนาสิก

- ใช้กำกับหลังหรือหน้าสัทอักษรเพื่อ

3.4.1 แสดงว่าเป็นพยัญชนะต้น เช่น

p-

t-

k-

3.4.2 แสดงว่าเป็นพยัญชนะท้าย เช่น

-p

-t

-k

3.4.3 แสดงว่าเป็นเสียงท้ายของสระประสม เช่น

-i

-u

ในกรณีที่สัญลักษณ์แทนเสียงพยัญชนะไม่มีเครื่องหมาย "-" กำกับหลังหรือหน้าดังกล่าว ถือว่าพยัญชนะตัวนั้นเป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย

4. อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง

ใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบที่ใช้กับแถบบันทึกเสียงชนิดตลับ (cassette)

เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้าย และสามารถใช้ถ่านไฟฉายแทนการใช้ไฟฟ้าในการบันทึก

เสียง ผู้บอกภาษาตามหมู่บ้านต่าง ๆ เนื่องจากหลายหมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้

5. เครื่องแสดงแผนภาพคลื่นเสียง (Sound Spectrograph)

ใช้สำหรับตรวจสอบเสียงวรรณยุกต์ที่ได้ยิน และแสดงให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงได้อย่างชัดเจน

วิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. นำคำที่เตรียมไว้และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบ เพื่อให้ผู้บอกภาษาเข้าใจความหมายของคำได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไปถามผู้บอกภาษา คำใดที่มีความหมายไม่ชัดเจน ต้องยกตัวอย่างคำนั้นในบริบท (Context)
2. ให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละประมาณ 2 - 3 ครั้ง และซักถามข้อข้องใจที่เกิดขึ้นประกอบไปด้วย
3. เมื่อฟังเสียงของผู้บอกภาษาจนแน่ใจว่าเป็นเสียงอะไรบ้างแล้ว จึงบันทึกโดยใช้รหัสอักษร พร้อมกับจดคำอธิบายเพิ่มเติมจากผู้บอกภาษา
4. สำหรับการบันทึกเสียง เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลในภายหลัง ได้ให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละ 2 ครั้ง โดยเว้นระยะเวลาระหว่างการออกเสียงครั้งแรกและครั้งที่สองพอสมควร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์หาหน่วยเสียงในภาษา

นำข้อมูลของแต่ละภาษาย่อยมาพิจารณา โดยดูการปรากฏของเสียงในตำแหน่งต่าง ๆ ของพยางค์หรือคำ เพื่อวิเคราะห์ดูว่า แต่ละภาษาประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ จำนวนเท่าใด มีหน่วยเสียงอะไรบ้าง และมีเสียงใดเป็นเสียงย่อย

สำหรับการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ ได้นำคำที่เลือกแล้วว่ามีปรากฏในทุกภาษาบันทึกเสียงไว้เฉพาะไปใช้กับเครื่องแสดงแผนภาพคลื่นเสียง เพื่อตรวจสอบดูว่า

ผลการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ตรงกับผลที่ได้จากการอ่านแผนภาพคลื่นเสียง (Spectrograms) หรือไม่ และเพื่อดูลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษาว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง

2. การเสนอผลการวิเคราะห์

เมื่อได้ผลการวิเคราะห์หาหน่วยเสียงในแต่ละภาษาแล้ว จึงเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 วรรณยุกต์

- หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษา
- เปรียบเทียบ เสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวโขง ภาษาลาวครึ่ง ภาษาลาวใต้ และภาษาลาวเวียง

2.2 พยัญชนะ

- หน่วยเสียงพยัญชนะในแต่ละภาษา
 - พยัญชนะต้น
 - พยัญชนะท้าย
 - พยัญชนะควบกล้ำ
- เปรียบเทียบ เสียงพยัญชนะในภาษาลาวโขง ภาษาลาวครึ่ง ภาษาลาวใต้ และภาษาลาวเวียง

2.3 สระ

- หน่วยเสียงสระเดี่ยวในแต่ละภาษา
- สระประสมสองเสียงในแต่ละภาษา
- สระประสมสามเสียงในแต่ละภาษา
- เปรียบเทียบ เสียงสระในภาษาลาวโขง ภาษาลาวครึ่ง ภาษาลาวใต้ และภาษาลาวเวียง

2.4 สรุปผลการวิเคราะห์

- สรุปผล
- อภิปรายผล
- ข้อสังเกต
- ข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย